

TÜRK ORDUSU, ATATÜRK VE CUMHURİYET

HÜSEYİN KIVRIKOĞLU*

"Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.

Ordumuz; Türk topraklarının ve Türkiye idealini tahakkuk ettirmek için sarf etmekte olduğumuz sistemli çalışmaların yenilmesi imkansız teminatıdır."

K. ATATÜRK (1927)

I. GİRİŞ

Modern Türkiye'yi anlamak ve tanımlamak için bu yazımda; Atatürk, Ordu ve Cumhuriyetin birlikte yarattığı ulusal başarıların tarihî seyrini, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, gelişmesinde ve sonsuza dek sürececek geleceğinde çok önemli yeri ve etkisi bulunan Türk ordusunun tarihî gelişimini ve bu ordunun yetiştirdiği Büyük Komutan, eşsiz devlet adamı Atatürk'ü, bilahare de iki gücün milletimizin tercihi ve desteği ile gerçekleştirdiği Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk ve Türk ordusu ile özdeşleşmesine değinerek ulaştığım sentezi açıklamaya çalıştım. Bu sentezde yüce milletimizin ve Cumhuriyetimizin kurucusu aziz Atatürk'ün gösterdiği istikamette modern Türk ordusunun ülke ve dünya barışına ve insanlık idealine olan katkılarını hatırlatmayı bir vazife addettim.

Okuyucularım da görecektir ki, nereden bakılırsa bakılsın Atatürk ve Türk ordusu modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki ve geleceğindeki fikrî ve fizikî dinamikleri olarak yüce milletimizin övünerek, güvenerek, kollayarak sahip olduğu büyük değerlerdir.

Mazisi tarihin derinliklerine uzanan ve dünyanın en köklü topluluklarından olan Türkler, kurdukları devletler ve meydana getirdikleri yüksek medeniyet unsurları ile milletler camiasında daima önemli bir yere sahip olmuşlardır. Türklerdeki köklü ve dinamik devlet anlayışının tarihî birer anıtı niteliğinde olan Türk devletleri, yaşadıkları dönemde hem kuruldukları

* Orgeneral, 1997-1998 KKK, 1999-(...) Genelkurmay Başkanı.

bölgenin halkına, hem de insanlığa hizmette çok etkili roller oynamışlardır. Türk milleti tarih boyunca hür, bağımsız ve uygar bir toplum olarak varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Milletimizin bugüne kadar varlığını devam ettirmiş olması, bunu başardığının bir göstergesidir. Bu başarı ise, milletin sahip olduğu seçkin nitelik ve yeteneklerle sağlanmıştır. Bunların başında hiç şüphesiz, Türklerin "asker ruhlu" bir millet olduğu gerçeği yatmaktadır. Bir başka ifadeyle, Türk milleti bütün tarihi boyunca "ordu-millet" kavramı içinde yaşayan, hürriyet ve bağımsızlığına son derece düşkün, savaşçı nitelikleri çok üstün bir topluluk olmuştur.¹ Esasında yaşadıkları ortam ve konar-göçer hayat tarzı onları güçlü, kuvvetli olmaya zorunlu kılmıştır. Yaşamak isteyenler her an savaşa hazırlıklı olmaya mecburdular. Bu yüzdendir ki, Dede Korkut "Oğuz'un düşmanı uykudur" demiştir.² Toplumun bir anda savaş düzenine girmesi sosyal bir güdü haline gelmiştir. Bu durum, Türklerde yalnızca erkeklerin değil, aynı zamanda kadınların ve çocukların da topyekün bir savaş ya da savunma hazırlığı içinde olmasını gerektirmiştir.

Toplumsal yapısını böylesine askerî ruha dayandıran Türk milletinin, günümüzdeki askerî gücünü anlayabilmek için tarihî süreci irdelemenin kaçınılmazlığı aşikardır.

II. TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE TÜRK ORDUSU

Tarihî kaynaklara göre en eski Türk devletinin Hunlar tarafından kurulduğu bilinmektedir. Büyük Hun İmparatorluğu, Orta Asya'daki Türk topluluğunu bir bayrak altında toplamış, o zamana kadar dağılmış ve mevzî bir karakter gösteren kültürel ve siyasî yapı bu birlik sayesinde kaynaşmaya başlamıştır. M.Ö. 209 yılında tahta çıkan Mete'nin kurduğu siyasî ve kültürel birlik, Orta Asya'da beş asır devam etmiş ve bugünkü Türk kültürünün de temellerini oluşturmuştur.³ Tarihte düzenli ilk Türk ordusu da Mete Han tarafından kurulmuştur.⁴ Göktürk, Uygur gibi büyük Türk devletleri de düzenli ve kudretli ordulara sahip olmuşlardır.⁵

¹ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, 15. bs., İstanbul 1982, s. 283.

² Bahaeddin Ögel, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, 2. bs., Ankara 1979, s. 17.

³ Bahaeddin Ögel, *İslamiyeten Önce Türk Kültür Tarihi*, Ankara 1979, s. 43; Kafesoğlu, *a.g.e.*, s. 282.

⁴ İbrahim Kafesoğlu, "Kültür ve Teşkilat", *Türk Dünyası El Kitabı*, TKAE, c. 1, Ankara 1992, s. 766.

⁵ *A.g.e.*, s. 766.

Türklerin Müslümanlığı kabul etmesinden sonra kurulan ilk büyük devlet olan Selçuklu İmparatorluğu devrinde de, "ordu-millet" anlayışı ve toplumdaki "askerî ruh" kaybolmamıştır. Bu dönemde Türk ordusu ve teşkilatı da, önceki devirlerdekinden özde farklılık göstermemiştir.⁶

Başlangıçta bir uç beyliği iken çok kısa bir sürede büyük bir imparatorluk haline gelen Osmanlılar da, başarılarını diğer Türk devletlerinde olduğu gibi kuvvetli bir askerî yapıya sahip olmalarına borçludurlar.

Özellikle 1363 yılında yeniçeri ordusunun ihdas edilmesiyle birlikte Osmanlı devletinde düzenli ve daimî bir askerî teşkilatlanmaya geçilmiştir. Yeniçeri ordusu Osmanlıların yükselme döneminde dünyanın en güçlü askerî teşkilatı olmuştur.⁷

Osmanlı İmparatorluğu, takriben iki yüz elli yıl süren yükselme döneminde bu ordu ile birçok zaferler kazanmıştır. Kosova'da (1389-1448), Niğbolu'da (1396), Varna'da (1444), Mohaç'ta (1526) müttefik Avrupa ordularını mağlup etmiş, 1514'de Çaldıran'da Safevî ordusunu, 1517'de de Ridaniye'de Memluk ordusunu kesin bir yenilgiye uğratmıştır.

XVI. yüzyılın ikinci yarısı ve XVIII. yüzyılda devlet yönetiminin eski ciddiyetini kaybetmesi orduya da yansımış, disiplin bozulmuş, eğitim zayıflamış ve başarısızlıklar ortaya çıkmıştır. Bunun neticesinde devlet askerî politikasını değiştirmek zorunda kalarak, hudutlarda stratejik savunmaya geçmiştir.

Böylece, Osmanlı İmparatorluğu'nda duraklama dönemi başlamıştır. Yaklaşık yüz elli yıllık duraklamayı müteakip, XVIII. yüzyılın başlarından itibaren devletin siyasî, idarî ve askerî yapısı büsbütün sarsılarak gerilemeye yüz tutmuştur. Bu dönemde yeniçeri ocağı, askerlikten uzaklaşarak devlet işlerine müdahale etmiş, padişahları ve vezirleri değiştirmiş, silahlı ayaklanmalar çıkarmıştır.⁸ Yeniçeri teşkilatı ancak 1826 yılında II. Mahmut döneminde kaldırılabilmiş ve yerine "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye" adı ile yeni bir

⁶ Enver Behnan Şapolyo, *Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*, Ankara 1972, s. 225-226.

⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. 1, Ankara 1982, s. 510; Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara 1991, s. 41-42.

⁸ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, c. 5, Ankara 1983, s. 7; Yusuf Akçura, *Osmanlı Devletinin Dağılıma Devri*, 3. bs., Ankara 1988, s. 46.

ordu kurulmuştur. Yeni orduya subay yetiştirmek amacıyla 1834 yılında Harp Okulu açılmış, Avrupa'dan öğretmenler getirilmiştir.⁹

1908'de İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte, idarî alandaki yeniliklere paralel olarak, orduda ıslah çalışmaları yapılmış, silah ve malzeme miktarı arttırılmıştır. Ancak, 1911-1912 İtalya (Trablusgarp) Savaşı ve 1912-1913 Balkan Savaşları yeniliklere mâni olmuştur.

Balkan Harbi sonrasında Osmanlı ordusunu yenileştirme faaliyetleri devam etmiş, yapılan işbirliği çerçevesinde, ülkeye Almanya'dan askerî heyetler gelmiştir. Bu heyetlerin de katkısıyla ordunun düzenlenmesi, silahlandırılması, teçhizi ve eğitimi ele alınmıştır. Kısa bir süre sonra da Birinci Dünya Savaşı patlak vermiş (1914) ve Osmanlı İmparatorluğu bu savaşa Almanya'nın müttefiki olarak katılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nda Asya, Avrupa ve Orta Doğu'daki birçok cephede İtilaf Devletlerinin üstün kuvvetleri ile çarpışan Osmanlı ordusu, başta Çanakkale olmak üzere birçok muharebede başarılar kazanmıştır. Savaş müddetince sürekli yapılan yeni teşkilatlanmalarla yirmi dört kolordulu dokuz orduya yükselen Osmanlı Kara Kuvvetleri, harp bitinceye kadar 2.850.000 kişiyi silah altına almıştır.¹⁰

III. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE'NİN VE ORDUNUN DURUMU

Müttefiklerin mağlup olarak savaştan ayrılması sonucu, Osmanlı İmparatorluğu da Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak Birinci Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir (1918). Mondros Mütarekesi'nin hükümlerine uygun olarak Türk ordusu küçülmüş ve Kara Kuvvetlerinin mevcudu 50.000'e düşürülmüştür. Ordunun silahları elinden alınmış, cephaneliklere, ulaşım ve haberleşme vasıtalarına el konulmuştur.

Ayrıca, Mütarekenin yedinci maddesi gerekçe gösterilerek, gâlip devletler tarafından ülke işgal edilmeye başlanmıştır. Böylece millî bütünlük, devletin varlığı ve bağımsızlığı tehlikeye düşmüştür. Aynı hükümler gereğince Boğazlar açılmış, kısa bir süre sonra da başkent İstanbul işgal edilmiştir.

⁹ Ercümen Kuran, "Osmanlı İmparatorluğunda Yenileşme Hareketleri", *Türk Dünyası El Kitabı*, TKAE Yay., c. 1, Ankara 1992, s. 495.

¹⁰ Alptekin Müderrisoğlu, *Kurtuluş Savaşının Mali Kaynakları*, Ankara 1981, s. 37; *TSK Tarihi*, c. III, 6 ks., 1. Kitap, s. 290.

Adana ve havalisi ile Urfa, Antep ve Maraş, İngiliz ve Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. Antalya ve Konya'ya İtalyan, Merzifon ve Samsun'a İngiliz birlikleri yerleşmiştir. Yunanlılar da 15 Mayıs 1919 tarihinde İtilaf Devletlerinin desteğinde İzmir'i işgal etmeye başlamıştır.¹¹

Ayrıca, memleketin içerisine düştüğü zor durumdan yararlanmak isteyen azınlıklar da kendi gayelerine erişebilmek için gizli teşkilatlar kurmuş ve İtilaf Devletlerinin de kışkırtmasıyla yıkıcı, bölücü faaliyetlere girişmişlerdir.¹²

IV. MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDAKİ GELİŞMELER

Mondros Mütarekesi'nin uygulamaya konulması ile birlikte İstanbul hükümetinin çaresizlik içerisinde aciz bir duruma düşmesi, hattâ işgâllere karşı konulmamasını istemesi, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere vatansever subayları, aydınları ve bağımsızlığına düşkün Türk milletini harekete geçirmiştir. Ancak, mücadele için imkânlar son derece yetersizdir. Atatürk, "Nutuk"un başlangıç bölümünde¹³ ve müteakip sahifelerde¹⁴ memleketin içerisinde bulunduğu hazin durumu açık bir şekilde izah etmiştir.

Millî Mücadele'nin başlangıcındaki bu sıkıntılı durumu, Türk ordusunun tasfiyesi ile daha da ağırlaştığı aşikârdır. Mayıs 1919'da Türk ordusu; üç ordu müfettişliği (komutanlığı), dokuz piyade kolordusu ve dört süvari alayından ibaret bir kuruluş düzeni içine girmiştir. Kolordular genellikle ikişer piyade tümeninden ibaret olup, yalnız Üçüncü Ordu kuruluşundaki Onbeşinci Kolorduda dört piyade tümeni kalmıştır.¹⁵ Birlik olarak anavatanında toparlanmış olan kuvvetler, toplam yirmi piyade tümeninden ibarettir. Ancak adı geçen birlikler ateşkes hükümleri gereğince erleri terhis edilmiş, silah ve cephaneleri ellerinden çıkmış, hareket yeteneğinden yoksun ve savaş gücünü hayli kaybetmiş olarak zayıf kadrolar haline gelmiştir.¹⁶

Aynı dönemde, ülke ekonomisi de kötü bir durum arz etmektedir. Bunda kapitülasyonların olumsuz etkileri ve gelişen Avrupa ekonomilerinin

¹¹ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Ankara 1988, s. 242.

¹² Genkur. Bşk.lığı, *Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, Ankara 1962, s. 151-152.

¹³ M. Kemal Atatürk, *Nutuk*, c. 1, İstanbul 1973, s. 1.

¹⁴ Atatürk, *a.g.e.*, s. 10.

¹⁵ Genkur. Bşk.lığı, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, TBMM Hükümeti Dönemi*, c. IV, 1. ks., Ankara 1984, s. 85.

¹⁶ *A.g.e.*, s. 86.

ezici rekabeti karşısında Türkiye'nin sadece hammadde ve yiyecek maddeleri satan ve üretilmiş madde satın alan ülke durumuna düşmüş olmasının önemli rolü olmuştur. Millî Mücadele, birçok yönden yoksun ve yetersiz bir endüstriyle yürütülmüştür. Ordunun ihtiyaçları, Anadolu'ya serpilmiş küçük atölyelerde ve evlerde yapılabildiği kadarıyla karşılanmaya çalışılmıştır.¹⁷

Ayrıca, ülke içerisindeki aydın kesimin bir kısmı İngiliz, bir kısmı da Amerikan himayesinin kabul edilmesi yolunda yoğun çabalar sarfetmiştir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen Türk milleti, Mustafa Kemal Paşanın önderliğinde "millî egemenliğe dayalı, kayıtsız şartsız tam bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak" için harekete geçmiştir. 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa, milleti işgallere karşı örgütlemeye ve kurtuluş için düşüncelerini tek tek uygulamaya başlamıştır. Daha sonra Havza'ya geçerek yayımladığı bir genelge ile Anadolu'nun her yerinde mitingler tertip edilmesini ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kurulmasını bildirmiştir.¹⁸

Amasya'da, yurdun bütünlüğü ve milletin istiklâlinin tehlikede olduğu vurgulanarak Millî Mücadele'nin başladığı sinyali verilmiştir. Artık milletin istiklâlini, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Bu maksatla toplanan Erzurum ve Sivas Kongrelerinde; "Millî hudutlar içinde vatan bir bütündür" denilerek, İstanbul hükümetinin vatanın istiklâlini korumada başarısız olması halinde, geçici bir hükümetin kurulmasına karar verilmiş ve Heyet-i Temsiliye oluşturulmuştur. Ayrıca İtilaf Devletlerine ve manda yönetimini isteyenlere bir cevap olmak üzere, "Manda ve himaye kabul olunamaz" şeklindeki karar ile Millî Mücadele'nin izleyeceği yol kesinleştirilmiştir.¹⁹

28 Ocak 1920 tarihinde toplanan son Osmanlı Meclis-i Mebusanı Türk vatanının bölünmezliğini ve bağımsızlığını Misak-ı Millî ile karara bağlamıştır. Ancak İtilaf Devletleri, Meclis-i Mebusan'ın Misak-ı Millî'yi kabul etmesi üzerine İstanbul'u işgal ederek, Meclisi kapatmışlardır.²⁰

Bunun üzerine Türk milletinin yegane temsilcisi olacak olan Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal Paşanın önderliğinde 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da toplanmıştır. İstanbul hükümeti ise, Ankara'da toplanan bu mec-

¹⁷ A.g.e., s. 36.

¹⁸ Selahattin Tansel, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, c. II, Ankara 1978, s. 8.

¹⁹ Tansel, a.g.e., s. 98-99.

²⁰ Selahi Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, c. I, Ankara 1987 s. 205.

lisi tanımamış, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını âsi ilan ederek idama mahkûm etmiştir.²¹ Ayrıca, gerek İstanbul hükümetinin ve gerekse işgal kuvvetlerinin tahriki ile Anadolu'nun çeşitli yerlerinde millî kuvvetlere karşı iç isyanlar çıkarılmıştır.²²

TBMM'nin kurulması ile bölgesel direniş hareketleri birleştirilmiş, Birinci İnönü Muharebesi esnasında da düzenli orduya geçiş sağlanmıştır. Bu aşamada düzenli orduya karşı çıkan ve Yunanlılarla işbirliğine giren âsi Ethem'in kuvvetleri de bertaraf edilmiştir.²³

Doğu cephesinde ise, Kazım Karabekir Paşa komutasındaki birliklerimiz Ermenileri mağlup ederek, Kars ve dolaylarını tekrar sınırlarımız içerisine katmıştır.

10 Ocak 1921 tarihinde Yunanlılara karşı kazanılan Birinci İnönü Zaferi, Batı cephesindeki ilk zafer olmasının yanı sıra İtilaf Devletlerine ve İstanbul hükümetine de millî teşkilatın gücünü göstermiştir. Bunun üzerine Ankara hükümeti ile baş edemeyeceğini anlayan İtilaf Devletleri, Sevr Antlaşması'nı değiştirmek üzere Londra Konferansı'nı düzenlemişlerdir. Bu konferans, millî davanın tüm dünyaya duyurulması bakımından önemli rol oynamıştır.²⁴

Londra Konferansı'nın başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, Birinci İnönü yenilgisini hazmedemeyen Yunanlılar, tekrar ileri harekate geçmişler, ancak ikinci kez hüsrâna uğramışlardır. Atatürk'ün de ifade ettiği gibi bu zaferle yalnız düşman değil, milletin makûs talihi de yenilmiştir.

Yunanlıların ordularını takviye ederek iki cepheden yeniden saldırıya geçmesi üzerine, Kütahya ve Eskişehir muharebelerini müteakip Türk ordusu zaman kazanmak ve kendisini toparlamak için Sakarya'nın doğusuna çekilmiştir. Bu arada, TBMM Başkomutanlık sıfatını ve yetkilerini meclis namına fiilen kullanmak üzere, Mustafa Kemal Paşaya vermiştir.²⁵

Mustafa Kemal Paşa, Türk ordusuna; "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla sulanmadıkça, terk olunamaz" emrini vermiştir. Yirmi iki gün süren

²¹ Hamza Eroğlu, *Türk İnkılap Tarihi*, İstanbul 1982, s. 206.

²² Genkur. Bşk.lığı, *TBMM Hükümeti Dönemi*, s. 516.

²³ A.g.e., s. 425.

²⁴ A.g.e., s. 433.

²⁵ A.g.e., s. 455.

çetin muharebeleri müteakip, Yunanlılar başarılı olamamış ve Sakarya batısına geri çekilmişlerdir.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin sonucunda sadece Yunanlıların başarısızlığa uğratılması ile kalınmamış, aynı zamanda İtilaf Devletlerinden olan Fransa ile de 20 Ekim 1921 tarihinde Ankara İtilafnamesi imzalanmıştır.²⁶

Sakarya Meydan Muharebesi'ni müteakip gerçekleştirilen Başkomutanlık Meydan Muharebesi sonucunda, büyük bir yenilgiye uğratan Yunan ordusu "Ordular! İlk hedefiniz Akdenizdir ileri!" direktifiyle takip edilerek, 9 Eylül 1922'de İzmir'den, 10 Eylül 1922'de de Bursa'dan çıkarılmıştır. Trakya ise herhangi bir silahlı mücadeleye gerek kalmadan Mudanya Ateşkes Antlaşması ile düşmandan temizlenmiş, Meriç Nehri sınır olmak üzere Trakya Türklere bırakılmıştır.²⁷

Millî Mücadele'nin kazanılması ve Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması sonrasında, Türk milleti için her şey yeniden başlamıştır. Bundan sonra yapılması gereken; hür ve bağımsız yaşayabilmek, uluslararası camianın saygın bir üyesi olmak ve bunun için gerekli olan inkılâpları öncelikle uygulamaya koymak olacaktır.

V. CUMHURİYETİN İLAN EDİLMESİ, ATATÜRK VE TÜRK MİLLETİNİN TÜRK ORDUSUNA VERDİĞİ GÖREVLER

Atatürk inkılâplarının en büyüğü millî egemenliğe dayalı, tam bağımsız, millî, çağdaş ve lâik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması olmuştur. Bu sayede saltanat yerine cumhuriyete, kişisel egemenlik yerine millî egemenliğe geçilmiştir. Bir başka ifade ile artık; "Hakimiyet-i millîye müstenid, kayıtsız şartsız yeni bir Türk devleti" kurulmuştur.

Atatürk, tarihî gerçekleri ve ülkenin ihtiyaçlarını esas alarak kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nde, Anadolu halkının yapısını da gözden uzak tutmamıştır. Her türlü etnik, sınıf ve düşünce ayrılıklarına karşı çıkarak çizilen sınırlar içerisinde, kendisini Türk olarak gören herkesi Türk kabul etmiş, hepsine eşit değer vermiş ve ayrıcalıklı davranmamıştır.

Türk ordusu, belirlenen hedefler doğrultusunda, geçmişte olduğu gibi bugün de tarihî ve kutsal bir görev icra etmektedir. Türk Silahlı

²⁶ A.g.e., s. 480.

²⁷ A.g.e., s. 495.

Kuvvetlerinin; "Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak"²⁸ ile "Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Atatürk ilkelerini savunmak" gibi aslı, "yurdun imarında, Türk ulusunun yücelmesinde" ve "kaza, yangın, sel ve deprem gibi felaketlerde" millete yardımcı olmak gibi ek görevleri vardır. Ordumuz, anayasamızda ifadesini bulan millî, lâik ve demokratik bir hukuk devleti olan, Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk millî birlik ve beraberliğinin en büyük güvencesidir. Çünkü ordumuz, her zaman ve her yerde millî görevini tam bir olgunlukla başarmış ve tarihin akışı içinde parlak zaferler kazanmıştır. Kahraman Türk ordusu ile yurdumuzu düşmandan temizleyen büyük Atatürk, bu güven duygusunu; "Türk milleti iki şeye güvenir: Biri millet kararı, diğeri ordumuzun kahramanlığı. Yalnız bu ikisine güvenir" diyerek belirtmiştir.²⁹ Ayrıca büyük önder, *Medenî Bilgiler* adlı eserde "Ordu Mekteptir" başlığı altında kışanının önemini açıklarken; "... Asker ocağı, teşkilatı ile millet ve hükümetinin itimadına layık, ilim ve ahlâkça yüksek, fedakârlık fikirleri ve özellikleri ile üstün, vazife aşkı ile dolu subaylardan oluşan eğitim kadrosu ile milletin yetişmiş gençlerini yalnız askerlik konusunda değil, kültür konusunda da eğiten bir okul, bir terbiye ocağıdır. Bu ocakta vatandaşlar, eşitliği öğrenirler, cesaret ve teşebbüs fikirlerini geliştirirler. Bu ocakta bütün vatandaşlar hep aynı toprağın evladı olduklarını en iyi şekilde hissederler. Bütün vatandaşların millet ve memlekete bağlı olma gereği orada en iyi şekilde anlaşılır. Vatandaşlar milletin kıymetli, kudretli ve yüksek medeniyetli olması için yegane muhafızın ordu olduğunu, milleti dünya karşısında hürmete layık yapan şeyin de ordu olduğunu en iyi şekilde, ordu mensûbu oldukları zaman öğrenirler" demektedir.³⁰

VI. CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRK ORDUSUNUN BAŞARILARI

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, yüce milletimizin ve onun bağrından çıkan Türk ordusunun en büyük başarısı, Kurtuluş Savaşı'nı kazanarak çağdaş temellere dayalı, hür ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti devletini kurmak olmuştur. Cumhuriyet döneminde, teşkilatını ve kuvvet yapısını yenileyerek modernize olan Türk Silahlı Kuvvetleri, gerek devletimizin iç ve dış tehditlere karşı korunmasında ve gerekse yüce Atatürk'ün ilelebet yaşaya-

²⁸ TSK İç Hizmet Kanunu (Md. 35).

²⁹ M. Kemal Atatürk, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II*, Ankara 1959, s. 171.

³⁰ A. Afet İnan, *Medenî Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*, Ankara 1988, s. 122.

çağına işaret ettiği Cumhuriyetin güçlendirilerek muhafazasında, yasalarla kendisine verilen görevleri başarıyla ifâ etmiştir.

Daha Cumhuriyetin ilk yıllarında, çağdaşlaşma idealimizin temellerini oluşturan inkılâplara karşı çıkan gerici ayaklanmaları basurmuş, dış mihraklı güçlerden destek alan yıkıcı ve bölücü faaliyetlerin ülke bütünlüğünü bozmasına izin vermemiştir.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında ise; Türkiye'ye yönelik muhtemel bir saldırıya karşı, devletimizin en büyük güvencesi, ordumuzun caydırıcı gücü olmuştur. Bu sayede Türkiye, milyonlarca insanın ölümüne neden olan tarihin en kanlı savaşını, kendi sınırlarından uzak tutmayı başarmıştır. Savaşın son yılına kadar izlediği silahlı tarafsızlık siyaseti ile ülke ve bölge barışına katkıda bulunmuştur.

Türk ordusu 1950 yılında, üyesi olduğumuz Birleşmiş Milletlerin çağrısı üzerine, dost ve müttefik devletlerle birlikte Kore'de insanlık idealleri uğruna çarpışmıştır. Kore'ye gönderilen mürettep Piyade Tugayı, başta Kunuri olmak üzere girdiği bütün muharebelerde azmiyle, kahramanlığıyla, yüksek disiplin anlayışı ve cesaretiyle bütün dünyanın hayranlığını kazanmış ve birçok ülke ordularına örnek gösterilmiştir.

Bölge barışını ve ülke güvenliğini daima ön planda tutan Türk Silahlı Kuvvetleri, barışçı çabaların sonuç vermemesi üzerine, 1974 yılında gerçekleştirdiği "Barış Harekatı" ile Kıbrıs'ta yıllardan beri soydaşlarımıza karşı yürütülen Rum mezalimine son vermiş ve 15 Temmuz kanlı darbesiyle Ada'nın Yunanistan'a bağlanmasına engel olmuştur. Uluslararası antlaşmaların Türkiye'ye tanıdığı garantörlük hakkına dayanarak, 20 Temmuz sabahı Girne kıyılarına başlatılan Türk çıkarmasıyla beraber, hava indirme ve Kıbrıs Türk Alayı'nın müşterek harekatı, yıllarca hazırlanmış Rum tahkimâtını kısa zamanda etkisiz hale getirmiştir. Kıbrıs'taki harekatı kendisine has bir tevazuu içinde başarıyla ifâ eden ordumuz, harekat esnasında savaşırken bile insanî davranışlardan, barışçı hareketlerden uzaklaşmamıştır. Sivil Rum halkına, masumlara ve mevcut tesislere zarar vermemeye özen göstermiştir. Bugün de, Ada'daki barışın ve soydaşlarımızın can güvenliğinin en büyük teminatı Türk Silahlı Kuvvetleridir.

Cumhuriyetin ilanından hemen sonra Türkiye'de yürütülmek istenen bölücülük faaliyetlerinin benzerleri, günümüzde de tekrar sahneye konulmak istenmektedir. Bu oyunları icra etmek isteyenler, o tarihlerde Sevr

Antlaşması'nı uygulamaya geçirememenin acısını hâlâ içinde duyan bazı iç ve dış mihraklardır. Bunların içerisinde en tehlikelisi, 1984 yılından itibaren silahlı eyleme başlamış olan PKK terör örgütünün faaliyetleridir. Terörle mücadele yaklaşık 14 yıldır aralıksız devam etmektedir. Türk ordusu, diğer birçok görevde olduğu gibi, dünyanın en zor görevlerinden birisi olan terörle mücadele konusunda da büyük bir başarı sağlamıştır. Şu anda terörist örgütün faaliyetleri marjinal seviyeye getirilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri, bu görevini yerine getirirken, özellikle bölge halkına zarar vermemeye, yapılan tüm faaliyetlerin hukuk kuralları çerçevesinde olmasına büyük özen göstermiştir.

Anayasada temel esasları belirtilen Cumhuriyet rejimini yıkarak, yerine dinî esaslara dayalı siyasi İslâm düzenini kurmak isteyen irticai unsurlar, son yıllarda eylem ve faaliyetleriyle Cumhuriyet rejimini aşındırmış ve halen ulaştığı boyutları itibariyle de bölücü terör örgütleriyle birlikte birinci öncelikli tehdit konumuna gelmiştir.

Cumhuriyetin kurulmasından itibaren din-siyaset ilişkisine yön vermeye çalışan bu kesim, lâik Türkiye olgusu içinde, başlangıçtan itibaren Anadolu'da ortaya çıkan ayaklanmalardan da istifade etmek suretiyle, her türlü ortamda amaçları doğrultusunda eylem yapmışlardır.

Dün olduğu gibi bugün de, bu unsurlar demokrasi şemsiyesi altında teşkilatlanma, kadrolaşma ve TC'nin temel niteliklerini yıpratma faaliyetlerine hız vererek ülkeyi sonu olmayan bir karanlığın içine çekmeye çalışmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri, amaçlarına ulaşmada önlerindeki en büyük engel olarak görüldüğünden, TSK dine karşı olarak gösterilmeye çalışılmakta ve ordu ile Türk halkının karşı karşıya getirilmesine gayret gösterilmektedir. Ancak, bu tür kirliliğin, TSK'yı "Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumak" görevini yerine getirmekten alıkoyamayacağı ve ordu ile milletin arasına geçmişte olduğu gibi günümüzde de nifak tohumları sokulamayacağı, buna çalışanların ise zarar göreceği bilinmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına, halkın egemenliğine, millî değerlerine, lâikliğe, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne ve üniter devlet yapısına bağlılık Türk devlet sisteminin temel taşlarıdır. Bugünkü irticai tehdit karşısında memleketini seven, demokratik ve lâik her vatandaşın tehlikenin boyutunu dikkatle izlemesi, tarafsız kalmaması ve

Cumhuriyetin bu temel taşlarını korumada üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir.

Yüce Atatürk'ün "Uluslararası barışın korunması için Türkiye Cumhuriyeti yapabileceği herhangi bir hizmetten geri kalmayacaktır"³¹ direktifini prensip edinen Türk ordusu, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirdiği başarılı faaliyetlerinin yanı sıra, dünya barışının korunmasına da önemli katkılar sağlamıştır. Bu maksatla Türk Silahlı Kuvvetleri Somali, Bosna ve Arnavuduk gibi dünya barışını tehdit eden kriz bölgelerine muhtelif büyüklüklerde askerî birlikler göndermiştir. Söz konusu bölgelerde Türk birliklerinin sergilemiş olduğu üstün disiplin ve görev anlayışı, gerek o bölgelerde bulunan halkın ve gerekse diğer dünya milletlerinin Türk Silahlı Kuvvetlerine olan güvenini ve sempatisini arttırmıştır.

Türk ordusu, hem dünya barışının korunmasındaki katkısı ve hem de bilhassa iç güvenlik hareketinde, dünyada sayılı birkaç ordunun gerçekleştirebileceği operasyonları icra etmesiyle ulusumuzun ve uluslararası camianın haklı takdirini kazanmıştır. Bu başarılarından dolayı; dost ve müttefik ülkeler tarafından Türk ordusundan eğitim alma konusunda yoğun talepler olmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri de imkânlar ölçüsünde bu talepleri karşılayarak, söz konusu orduların subay, astsubay, erbaş ve erleri ile askerî öğrencilerine gerekli eğitim ve öğretim desteği sağlamaktadır. Diğer ülke ordularına eğitim verme hususu, dünyada sadece sayılı birkaç ordu tarafından yerine getirilebilmektedir. Daha Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar, Fransa ve Almanya gibi diğer ülke ordularından eğitim almakta olan Türk ordusu, aradan geçen bu kısa süre içerisinde eğitim veren bir ordu konumuna gelmiştir. Bu husus, belki de Türk ordusunun Cumhuriyet döneminde kaydettiği gelişim aşamaları içerisinde en önemli olanıdır.

VII. SONUÇ

Sonuç olarak ifade edilebilir ki, tarih boyunca hür ve bağımsız yaşayan yüce Türk milleti, daima kudretli ordulara sahip olmuştur. Türk ordusunun teşkilatı yapısı, disiplin anlayışı ve eğitimi yabancı birçok devletin ordularına örnek teşkil etmiştir. Fetihler döneminde, parlak zaferler kazanan kahraman Türk askerleri, barışta milletin ve devletin güven içinde hayatını idâme et-

³¹ *Aynı Tarihi* , c. 21, sayı 68, 1929, s. 5025.

tirmesini sağlamıştır. Başlangıçtan günümüze kadar Türk Silahlı Kuvvetleri doğuştan asker olan bir insan gücünün üstün disiplin, köklü eğitim ve yüksek moral niteliklerini geliştirerek, sağlam bir birlik ruhu yaratma ve sürdürme yeteneğini daima korumuştur.

Türk milleti sahip olduğu geleneksel askerî değerleri, çağımızda da muhafaza ettiğini kanıtlamıştır. Bütün imkânsızlıklara rağmen eşsiz lider Atatürk'ün önderliğinde bir büyük "Kurtuluş Savaşı" vermiştir. Kahraman Türk ordusu, bağrından çıktığı yüce Türk milletini, hür ve bağımsız yeni Türk devletine kavuşturmuştur. Yeni devlette yüce milletimiz, Türk Silahlı Kuvvetlerine Türk yurdunu ve Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini vermiştir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Türk Silahlı Kuvvetleri; değerleri, görevleri, teşkilatı, kullandığı bilim ve teknolojisi, psiko-sosyal yapısı ve komuta yönetim sistemi ile sürekli gelişen büyük bir güç olarak, Türk milletinin kendisine sağladığı imkânları en iyi şekilde kullanmakta ve vazifesini zamanında ifâ etmektedir. Çağın teknolojisine sahip olmanın gereğini kavramış ve buna uygun şekilde sürekli kendini yenileyerek geliştiren Türk ordusu, yüce milletimizin çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesi hedefine de katkı sağlamaktadır. Bu konuda büyük Atatürk'ün; *"Türk milleti, ne vakit yükselme için adım atmak istemişse, bu adımların önünde daima lider olarak, daima yüksek milli ideali gerçekleştiren hareketlerin önderi olarak kendi kahraman çocuklarından kurulu ordusunu görmüştür"* sözüyle tespit ettiği hakikati vazife telakki etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin teminatı olan Türk ordusunun günümüzdeki hedefi; hareket kabiliyeti ve ateş gücü yüksek, derin hareket imkân ve yeteneği olan, savunmayı taarruzî bir şekilde gece ve gündüz icra edecek manevra birliklerine sahip, beka kabiliyeti yüksek, esnek ve çok maksatlı kullanılabilen, yeterli büyüklükte, sevk ve idaresi kolay, müşterek hareket icra edebilen, çağın gerektirdiği komuta kontrol, elektronik harp ve muhabere bilgi sistemleri ile NBC teçhizatına sahip, muharebe destek ve muharebe hizmet desteği yönünden kendine yeterli bir seviyeye ulaşmaktır. Bu hedeflere ulaşabilmek için, mütemediyen modernize ve reorganize olmaktadır. Tehditte ve teknolojiye beklenen gelişmeler, geleceğin muharebe ortamı, dünyadaki son çatışmalardan elde edilen dersler, coğrafi ve topoğrafik faktörler ve tahditler, ittifak konseptleri ve kaynak durumu incelenmektedir. Çevre ülkelerin modernizasyon faaliyetleri ile durumumuz mukayese edilmekte, gele-

cekte olması muhtemel senaryolar belirlenerek karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Atatürk inkılâplarının şüphesiz en önemlisi millî egemenliğe dayalı, tam bağımsız, millî (üniter), çağdaş ve lâik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıdır. Atatürk, Cumhuriyeti Anadolu halkının yapısını göz önünde bulundurarak doğal ve tarihî gerçeklere dayanarak kurmuştur. Her türlü ırk, sınıf ve fikir ayrılıklarına karşı çıkmış, çizilen sınırlar içerisinde kendini Türk olarak gören herkesi vatandaş kabul etmiş, hepsine eşit değer vermiş ve ayrıcalıklı davranmamıştır.

Büyük önder; kurtuluş mücadelesinin başından itibaren gerek kazandığı zaferlerde gerekse Cumhuriyetin gerçekleştirilmesinde arkasına yüce Türk milletini ve onun bağrından çıkan Türk ordusunu almıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri geçmişte olduğu gibi bugün de kendisine tevdi edilen "Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak" görevini başarıyla yerine getirmektedir.

Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısına, ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne yönelen terör tehdidi, hükümetimizin ve halkımızın büyük desteği ve TSK'nın başarı ile sürdürdüğü iç güvenlik hareketi sonucu büyük çapta etkisiz hale getirilmiştir. Buna karşılık devletin lâik ve demokratik yapısını hedef alan irticâî faaliyetler ciddi bir tehdit oluşturmaya başlamış ve terörle mücadelede olduğu gibi bu tehdide de, devletin tüm organları ile birlikte TSK'nın da birinci önceliği vererek bilinçli ve kararlı bir mücadele başlatma ve ısrarla sürdürme zarureti doğmuştur.

Millî Mücadele esnasında ve sonrasında ortaya çıkan ve her defasında milletin ve TSK'nın azim ve kararlılığıyla hüsrana uğrayan lâiklik karşıtı faaliyetler; günümüzde de ulusumuzun dirlik ve düzeni ve mevcut anayasal yapısını bozmayacak ve karşısında TC'nin tüm anayasal organlarını, Türk halkını ve gücünü yüce milletinden alan kahraman TSK'yı bulacaktır.

Coğrafi konum itibariyle dünyanın en stratejik bölgesi olan Balkanlar-Kafkaslar ve Orta Doğu üçgeninin merkezinde yer alan Türkiye, gerek askeri gücü ve gerekse millî gücün diğer unsurları açısından bölgede büyük bir potansiyel güç olmuştur. Bu nedenle; şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da ülkemiz, içeriden ve dışarıdan gelebilecek her türlü tehlike ile karşı karşıya kalabilecektir. Fakat Türk ordusu, gerek geçmişte ve gerekse günümüzde olduğu gibi gelecekte de Atatürk'ün kurmuş olduğu Türkiye

Cumhuriyeti'nin en büyük güvencesi olmaya devam edecektir. Bugünkü gücüyle dostlarına güven, düşmanlarına korku veren kahraman ordumuz, yüce Atatürk'ün gösterdiği ışıklı yolda, onun ilke ve inkılâplarının koruyucusu, "Yurtta barış, dünyada barış" prensibinin sarsılmaz takipçisi olacaktır.

